

FOTO: FRANK VAN GROEN

Stadsduif type blauwkras in het Oosterpark

Geen van de gidsen of waarnemers - zelfs niet die van de Atlas van de Nederlandse Broedvogels - beschrijft dat er tussen verwilderde duiven geringde exemplaren zitten. Dat zijn postduiven die ofwel verdwaald zijn ofwel uit vermoeidheid tijdelijk tussen soortgenoten zijn neergestreken. Een geringde postduif kan evenveel zeggen over zijn herkomst als een geringde Grutto, Tureluur, Ooievaar, Grauwe Kiekendief of Drie-teenstrandloper, waar wel secuur naar wordt gekeken. Tot slot: pas geleden verscheen het boek *Vogels op de cm²* bij Uitgeverij Müller, van Tom Loorij en Peter Müller. Een schitterend uitgegeven boek met vogelafbeeldingen op postzegels, wereldwijd, voorzien van treffende toelichting. Maar welke soort ontbreekt? Juist: de Rotsduif, en zijn nazaat de postduif. En is de postduif juist niet hét symbool van de posterijen, ook wereldwijd? Over de Rotsduif en zijn wijdvertakte familie is het laatste woord nog niet geschreven.

Tijdens het onderzoek dat ik deed voor het boek *Het nieuwe vogels kijken*. Tweehonderd en meer zeldzame vogelsoorten in de Lage Landen kwam ik tal van soorten tegen die in Nederland in het wild worden waargenomen maar behoren tot de escapes, de ontsnapte soorten uit voliëres en waterwildcollecties. Het kunnen zangvogels zijn, watervogels, roofvogels. Ik heb toen bedacht dat het geen slecht idee zou zijn als twitchers eens kennismaakten met de wereld van de volièrevogelhouders. Ik besef dat voor vogelaars die wereld not done is, net zoals zij geen duiventil zullen betreden. Toch zou men veel kunnen leren over zaken als verenkleed, kweek van vogels, uiterlijke kenmerken en gedrag. (wordt vervolgd)

Roofvogels en uilen in 2016 *Teun van Dijk*

FOTO: HANS NIEKUS, MIDDELPOLDER, 19-12-2016

Buizerd op de uitkijk

Als lid van de Veldwerkcommissie heb ik een overzicht gemaakt van de broedgevallen van roofvogels en uilen in de regio Amsterdam in 2016. Hierbij is gebruik gemaakt van rechtstreekse meldingen door leden van de Vogelwerkgroep en voorts door het zorgvuldig napluizen van meldingen van roofvogels en uilen in het werkgebied van VWGA op Waarneming.nl. Aan de hand van SOVON interpretatiecriteria heb ik de verzamelde gegevens beoordeeld. Resultaat is het hieronder staande overzicht van al dan niet geslaagde broedgevallen van roofvogels en uilen. Dit overzicht zal zeker niet volledig zijn, want ongetwijfeld zijn er territoria gemist, zeker van uilen zal het aantal meldingen 'onderbelicht' zijn.

FOTO: MARIANNE SLOT, UITDAMMERDIJK, 24-11-2016

Havik zit dik te wezen

FOTO: ROEY BOS, DE KLUUT, 25-11-2016

Torenvalk op muizenjacht

Torenvalk 31 territoria

4 territoria zuidkant Amsterdam: Amsterdam-ZO, Bovenkerkervolder, Holendrecht- en Bullewijkervolder.
 4 territoria omgeving Schiphol.
 5 territoria aan de oostkant van Amsterdam: Vijfhoek/Muiden, Diemerpark, Diempolder, Diemberbos en Weesp.
 1 territorium op Zeeburg.
 10 territoria in Amsterdam-Noord, poldergebied benoorden Amsterdam, Durgerdam, Uitdam, Bloemendalergouw/Uitdammerdijk, Belmermeer, Ransdorp, Zunderdorp en Volgermeer, Ilpendam, rond Gouwzee, op Marken.
 7 territoria in het Westelijk Havengebied, Lutkemeerpolder.

Boomvalk 22 territoria

6 territoria aan de zuidkant van Amsterdam: ZO en Groot Duivendrechtsche Polder, Bovenkerkervolder, Holendrecht- en Bullewijkervolder, Middelpolder en Amstelveen.

3 territoria in het Amsterdamse Bos en rond Schiphol.

1 territorium in Buitenveldert.

5 territoria aan de oostkant van Amsterdam: Science Park, Amsterdam Oost, Zuideramstel, Diemerpark/Vijfhoek en Weesp.

4 territoria in Amsterdam Noord en het poldergebied ten noorden van Amsterdam: Uitdammerdijk/Durgerdam/Bloemendalergouw, Broekerveer/Volgermeer en Ilperveld/Varkensland.

3 territoria aan de westkant van Amsterdam: Bretten/Geuzenbos, Sloterpark en Osdorper Bovenpolder/Lutkemeerpolder/Lijnden.

Slechtvalk 6 territoria

6 territoria: Westelijk Havengebied AEB en Hemwegcentrale, Steigereiland IJburg, Derde Diem, Arena en Zuidas.

Sperwer 35 territoria

9 territoria aan de westkant: Lutkemeerpolder, Sloterpark, Gerbrandypark, Erasmuspark, Westerpark, Bretten, Houtrak/Spaarnwoude en Geuzenbos.
 3 territoria aan de oostkant: Science Park, Nieuwe Oosterbegraafplaats en Oosterpark.
 5 territoria aan de zuidkant van Amsterdam: Buitenveldert, Beatrixpark, Zuideramstel en Amsterdam ZO.
 1 territorium centrum.
 8 territoria ten zuiden van Amsterdam: Holendrecht/Bullewijkervolder, Hoge Dijk, Duivendrecht, Schinkelbos, Amsterdamse Bos, Amstelveen, Aalsmeer, Uithoorn, Bovenkerkervolder, Middelpolder en Botshol.
 3 territoria ten oosten van Amsterdam: Diemen, Vijfhoek, Diemerpark en Weesp.
 6 territoria in Amsterdam Noord en Waterland.

Havik 37 territoria

8 territoria aan de westkant van Amsterdam: Westgaarde, Eendrachtvolder, Sloterpolder, Bretten, Geuzenbos/Spaarnwoude en Badhoevedorp.

11 territoria aan de zuidkant van Amsterdam: Amsterdam-ZO, Holendrecht- en Bullewijkervolder, Duivendrecht, Ronde Hoep, Hoge Dijk, Groot Duivendrechtsche Polder, Middelpolder, Aalsmeer, Uithoorn en Botshol.

6 territoria in het Amsterdamse Bos en rond Schiphol.

5 territoria aan de oostkant van Amsterdam: Nieuwe Oosterbegraafplaats, Sciencepark, Diemerpark/Overdiemerpolder, Diemberbos en Vijfhoek.

7 territoria in Amsterdam Noord en het gebied ten noorden van Amsterdam: Waterland, Varkensland en Ilperveld.

Buizerd 63 territoria

18 territoria aan de westkant van Amsterdam: Sloterpark, Rembrandtpark,

Westgaarde, Westelijk Havengebied, Geuzenbos, Bretten, Eendrachtvolder, Spaarnwoude, Noordelijke Oeverlanden.
 3 territoria aan de zuidkant: Clevepark, Amsterdam-ZO en Gaasperpark.

8 territoria in het Amsterdamse Bos.

9 territoria aan de oostkant/ten oosten van Amsterdam: Watergraafsmeer, Diemerpark, Diemberbos, Overdiemerpolder, Driemond, Weesp, Kruithoorn/Muiden en Vijfhoek.

12 territoria ten zuiden van Amsterdam: Aalsmeer, Amstelveen, Uithoorn, Bovenkerkervolder, Middelpolder, Groot Duivendrechtsche Polder, Holendrecht- en Bullewijkervolder, Ouderkerk, Ronde Hoep, Schinkelbos, Schiphol en Botshol.

13 territoria in Amsterdam Noord en het gebied ten noorden van Amsterdam: Uitdam/Bloemendalergouw, Poppendamergouw, Belmermeer, Rijperweg, Durgerdam, Zunderdorp, Volgermeer/Broek in Waterland, Zuiderwoude, Varkensland, Rietbroek en Ilperveld.

FOTO: ROBERT HEEMSKERK, SCHINKELBOS, 22-09-2010

Een jong vrouwtje Havik, herkenbaar aan formaat en gestreepte borst en buik

Wespendief 1 territorium

1 territorium: Amsterdamse Bos.

Bruine kiekendief 12 territoria

12 territoria: Ilperveld, Uitdammer Die/ Barnegat, De Peereboom/De Nes/Binnen/ Buitengouw/Opperwoud, Volgermeer/ Zuiderwoude/Broekermeer, IJdoorn/ Uitdammerdijk, Grootte IJpolder/ Bretten, Lutkemeerpolder/Schiphol, Bovenkerkerpolder, Middelpolder, Ronde Hoep en Botshol.

Steenuil 16 territoria

16 territoria: Holendrechtterpolder, Bovenkerkerpolder, Ouderkerk – Ronde Hoep.

Velduil 2 territoria

2 territoria: Waterland.

Bosuil 37 territoria

37 territoria: Eendrachtspolder, Sloterpark, Westgaarde, Westerpark, Grachtengordel, Vondelpark, Beatrixpark, Amstelpark, Amsterdamse Bos, Amstelveen, Groot Duivendrechtse Polder, Duivendrecht, Ouderkerk, Uithoorn, Aalsmeer, Middelpolder en Botshol.

Ransuil 16 territoria

16 territoria: Amsterdam ZO, Hoge Dijk, Ronde Hoep, Bovenkerkerpolder, Amstelveen, Ouderkerk, Aalsmeer, Uithoorn, Amsterdamse Bos, Schiphol, Bretten, Eendrachtspolder, Amsterdam-Noord en Waterland.

Kerkuil 12 territoria

12 territoria: Nieuwe Oosterbegraving, Amstelveen, Holendrechtter- en Bullewijkpolder, Driemond/Weesp, Ronde Hoep, Aalsmeer, Bovenkerkerpolder en Waterland.

In totaal zijn van dertien soorten roofvogels en uilen territoria vastgesteld. Het ging hierbij om 83 territoria van uilen en 207 territoria van roofvogels. Het is verheugend dat in een door mensen zo dicht bevolkt gebied zoveel roofvogels en uilen aanwezig zijn in de broedtijd.

Van de jaren 2003 en 2004 publiceerde Paul M. Marcus een overzicht. Als we die gegevens zetten naast de getallen van de afgelopen jaren ontstaat onderstaand overzicht.

Aantal territoria van roofvogels per jaar in de Amsterdamse regio

Soort \ Jaar	2003	2004	2012	2013	2014	2015	2016
Bruine kiekendief	8	10	10	14	11	18	12
Havik	9	10	31	27	27	33	37
Sperwer	22	16	32	29	28	30	35
Buizerd	9	8	71	57	58	64	63
Wespendief	0	0	0	0	1	2	1
Torenvalk	1	4	23	27	28	45	31
Boomvalk	7	7	26	23	23	23	22
Slechtvalk	1	1	4	3	3	4	6
Totaal	57	56	197	180	179	219	207

FOTO: HANS NIEKUS, ZUID-OOST, 25-11-2016

"Landelijk gaat het droevig met de Ransuil, in ons werkgebied kun je de stand vrij stabiel noemen."

Het totale aantal vastgestelde territoria van roofvogels ligt iets lager dan in 2015, het jaar met de hoogste stand. Havik, Sperwer en Slechtvalk bereikten in 2016 hun hoogste score tot nu toe. Bruine Kiekendief en Torenvalk laten een terugval zien ten opzichte van 2015. Voor de uilen is 2016 het jaar met de meeste territoria. Vergeleken met 2012 is bijna sprake van een verdubbeling.

We moeten echter wel in het oog houden dat Paul Marcus in zijn artikel zelf al aangeeft dat de gegevens verre van volledig zijn. In acht jaar tijd kan er heel wat veranderen. Met name het aantal territoria van Torenvalk in 2003 en 2004 lijkt erg laag, zeker ook in het licht van de landelijke achteruitgang van deze soort. Hoe het Sperwer, Torenvalk en Boomvalk in de tussen liggende jaren verging weten we helaas niet. Het is heel goed denkbaar dat deze soorten in de tussen liggende jaren een hoger aantal territoria hebben gekend. Vooral mede door Waarneming.nl kon vanaf 2012 een vollediger beeld worden verkregen. Het valt erg te betwijfelen of bij de uilen de aantallen reëel zijn. De toename kan wellicht grotendeels worden toegeschreven aan toenemende meldingen op Waarneming.nl en aan een toenemende belangstelling voor uilen. Een bijkomend punt is dat in toenemende mate meldin-

Aantal territoria van uilen per jaar in de Amsterdamse regio

Soort \ Jaar	2012	2013	2014	2015	2016
Steenuil	13	11	12	17	16
Velduil	0	0	2	0	2
Bosuil	13	11	10	19	37
Ransuil	14	13	21	22	16
Kerkuil	5	5	5	11	12
Totaal	45	40	50	69	83

gen rond uilen worden vervaagd, waardoor het lastiger wordt om territoria te bepalen.

Hoe verhouden deze Amsterdamse cijfers zich tot het landelijk beeld van deze soorten? Landelijk geeft de Torenvalk sinds 1990 een dramatische afname te zien, terwijl in onze regio gemiddeld een vrij stabiel aantal broedparen aanwezig blijft. Ook de Boomvalk neemt sinds 1985 gestaag af, terwijl die soort bij ons heel stabiel is. De Slechtvalk loopt netjes in de pas met het landelijk beeld. Bij de Sperwer zien we landelijk sinds 2000 een dalende lijn, terwijl het die soort bij ons goed lijkt te gaan. Landelijk lijkt de Havik zijn top te hebben bereikt, maar bij ons is nog steeds een toename te zien. Vanaf de eeuwwisseling laat de Bruine kiekendief een dalende lijn zien, terwijl bij ons de populatie min of meer stabiel blijft. Na een gestage toename blijft de Buizerd landelijk sinds 2006 op dezelfde lijn. Dat komt overeen met het Amsterdamse plaatje.

En hoe zit dat regionaal en landelijk met de uilen? Landelijk is de Steenuil sinds 2001 stabiel en ook bij ons is dat het beeld. Bij de Velduil is landelijk na de daling tot 2007 weer enige toename zichtbaar. Dat klopt dus ook met de spaarzame broedgevallen in ons werkgebied. Landelijk is de Bosuil sinds de eeuwwisseling stabiel, maar bij ons kun je spreken van een duidelijke toename. De soort werd in 2016 ook verbazend vaak gemeld binnen de grachtengordel zonder dat meteen sprake was van een broedgeval. Landelijk gaat het droevig met de Ransuil, die sinds 1990 alleen maar een dalende tendens te zien geeft. In ons werkgebied kun je de stand vrij stabiel noemen. De Kerkuil laat landelijk een heel grillig patroon zien.

Bijzondere dank voor het aanleveren van gegevens gaat uit naar, Jan van Blanken, Roely Bos, Philipp Derks, Frank van Groen, Mark Kuiper, Paul Marcus, Ruud Smit, Hugo Berkhout, Fons Bongers en Zainal Haberham.

Ben je op de hoogte van broedgevallen in 2017 en 2018, dan deze graag doorgeven via tr.vandijk@planet.nl

Geraadpleegde bronnen:

De Gierzwaluw nr. 1, juni 2005 pag. 15

Paul M. Marcus – Broedgevallen van roofvogels in Amsterdam in 2003 en 2004

Sovon: Broedvogels in Nederland 2011, pag. 144

Grafieken van Nederlandse indexen

Sovon: Broedvogels in Nederland 2012, pag. 76 (Kerkuil) en 114 grafieken van Nederlandse indexen

Sovon: Broedvogels in Nederland 2013, pag. 124, 125 en 127. Grafieken van Nederlandse indexen.

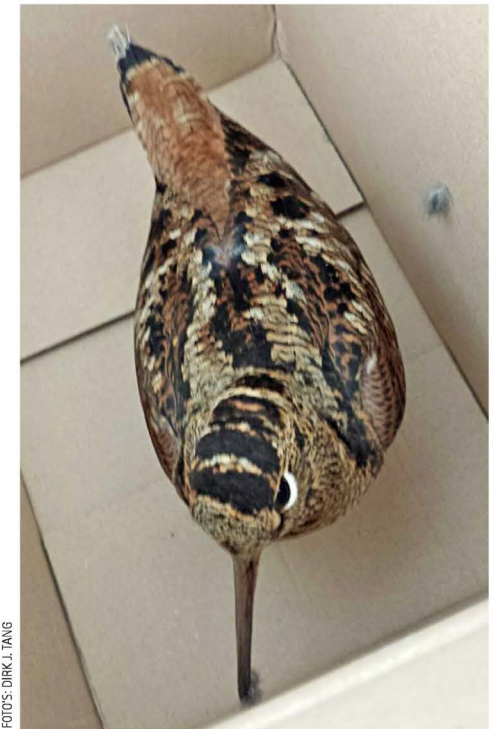
Sovon: Broedvogels in Nederland 2014, pag. 51, 78-81 en 126-129 Grafieken van Nederlandse indexen.

Sovon Vogelbalans 2014 pag 14 e.v.

Houtsnip op Universiteitsbibliotheek Dirk J. Tang

Het gebeurt niet vaak dat een Houtsnip (*Scolopax rusticola*) aanklopt bij de Universiteitsbibliotheek van de UVA. Toch is dat precies wat er gebeurde op donderdag 30 maart 2017 rond 14.30 uur. Een geschrokken bibliotheekmedewerker vond een Houtsnip in de Handboogstraat aan de achterzijde van de bibliotheek. Het dier lag in verwarde toestand op straat. De vogel was naar alle waarschijnlijkheid in volle vlucht tegen een glaswand aangevlogen om daarna versuft door de klap neer te storten. De kans dat er een handboogschutter bij het voorval was betrokken is verwaarloosbaar. Ze oefenen al eeuwen niet meer op die plek.

Snel meldde de medewerkster het voorval aan haar collega's, die dadelijk in actie kwamen, naar buiten renden, de vogel oppakten en ter bescherming veilig in een doos opborgen. De gewaarschuwde Dierenambulance nam de verzorging van de vogel over. Het was de eerste melding van een gewonde Houtsnip dit jaar, verklaarde de ambulancemedewerker. Nu maar hopen dat er niet meer volgen.

FOTO'S: DIRK J. TANG

